

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

Кафедра акушерства та гінекології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Ірина СОЛОНИНКО

« 28 » 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Акушерство та гінекологія
ВБ 3.2
Індивідуальний профільний курс Хірургія**

Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий, магістр
Галузь знань: 22 – охорона здоров'я
Спеціальність: 222 «Медицина»
Факультет, курс: медичний факультет, 6 курс

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри
акушерства та гінекології
Протокол № 9/90
від « 26 » квітня 2022 р.

Завідувач кафедри

Леонід МАРКІН

Затверджено
профільною методичною комісією
з хірургічних дисциплін
Протокол № 16
від « 28 » квітня 2022 р.

Голова профільної методичної комісії

Віктор АНДРЮЩЕНКО

Львів 2022

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

Кафедра акушерства та гінекології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Ірина СОЛОНИНКО

« _____ » _____ 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Акушерство та гінекологія**

ВБ 3.2

Індивідуальний профільний курс Хірургія

Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий, магістр

Галузь знань: 22 – охорона здоров'я

Спеціальність: 222 «Медицина»

Факультет, курс: медичний факультет, 6 курс

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри
акушерства та гінекології
Протокол № 9/90
від « 26 » квітня 2022 р.

Завідувач кафедри

Леонід МАРКІН

Затверджено
профільною методичною комісією
з хірургічних дисциплін
Протокол № 16
від « 28 » квітня 2022 р.

Голова профільної методичної комісії

Віктор АНДРЮЩЕНКО

Львів 2022

Укладачі:

Маркін Л.Б. – завідувач кафедри акушерства та гінекології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, член-кореспондент НАМН України, доктор мед. наук, професор.

Ященко Л.М. - доцент кафедри акушерства та гінекології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, кандидат мед. наук.

Шахова О.В. - доцент кафедри акушерства та гінекології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, кандидат мед. наук.

Рецензенти: **Семенова Г.Б.** професор кафедри акушерства та гінекології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Акушерство та гінекологія»

Відповідно до Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальності 222 «Медицина»

Освітньої програми магістра медицини

I. Опис предмета дисципліни.

Предметним напрямком дисципліни є отримання знань з обов'язкової дисципліни професійної підготовки «акушерство і гінекологія», вивчення якої необхідне для успішної професійної діяльності. Предметним напрямком програми є вивчення фізіологічних і патологічних процесів, які відбуваються в організмі жінки, що пов'язані з зачаттям, вагітністю, пологами і післяпологовим періодом та гінекологічними захворюваннями, програма орієнтована на отримання знань щодо фізіологічного та патологічного перебігу цих станів, формування практичних навичок та вмінь.

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій	Практичних занять			
Всього за 6 рік навчання	135 год. / 4,5 кредитів ECTS	-	68	67	6 XI-XII	Залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є «акушерство і гінекологія» Програма дисципліни «акушерство і гінекологія» структурована на розділи. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні залікового кредиту.

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) практичні заняття; б) самостійна робота студентів.

Практичні заняття тривають 6 годин. За методикою організації вони є клінічними, спрямовані на контроль засвоєння теоретичного матеріалу й формування практичних вмінь та навичок, а також уміння аналізувати й застосовувати одержані знання для вирішення практичних завдань.

Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей.

Перелік критеріїв надання акушерсько-гінекологічної допомоги регламентується відповідними протоколами за спеціальністю «акушерство і гінекологія» МОЗ України.

Засобами контролю є тестові завдання, клінічні ситуаційні задачі; контроль виконання практичних навичок.

Самостійна робота студента – одна з організаційних форм навчання, що регламентується робочим навчальним планом і виконується студентом самостійно поза межами аудиторних занять. Можливі види самостійної роботи студентів: підготовка до практичного заняття та вивчення тем, що розглядаються лише в плані самостійної роботи студента, курація вагітної або гінекологічної хворої та написання історії хвороби /пологів, пошук та вивчення додаткової літератури, створення алгоритмів, структурно-логічних схем, написання рефератів, анотацій, доповідей для виступу з повідомленнями на практичних заняттях, чергування в клініці поза межами навчального часу. Організація самостійної

роботи у відділеннях акушерського або гінекологічного стаціонару повинна забезпечуватися викладачами кафедри.

Індивідуальне завдання – форма організації навчання з метою поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці, тобто індивідуальне навчально-дослідне завдання.

Контроль засвоєння дисципліни здійснюється по його завершенню на підсумковому контрольному занятті (залік).

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за традиційною шкалою.

Кафедри акушерства і гінекології мають право вносити зміни до навчальної програми у межах 15% розподілу часу в залежності від напрямків наукових досліджень, організаційних та діагностичних можливостей клінічних баз, але зобов'язані виконати в цілому обсяг вимог з навчальної дисципліни «акушерство та гінекологія» (IV-VI курси) згідно з кінцевими цілями ОКХ і ОПП за фахом підготовки та навчальним планом.

Міждисциплінарні зв'язки :

«Акушерство і гінекологія» як навчальна дисципліна базується на знаннях, отриманих студентами при вивченні медичної біології, нормальної та патологічної анатомії, топографічної анатомії, нормальної та патологічної фізіології репродуктивної системи жінки, гістології та ембріології, мікробіології, фармакології, клінічної генетики, внутрішніх професійних та інфекційних хвороб, хірургічних хвороб, гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я й інтегрується з цими дисциплінами.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «акушерство і гінекологія» є: придбання знань з фізіологічного та патологічного акушерства, консервативної та оперативної гінекології, засвоєння загальних принципів ведення вагітності, пологів та післяпологового періоду, вміння аналізувати акушерську ситуацію та хірургічні ризики гінекологічної хворої, використовувати основні та додаткові методи дослідження, демонструвати вміння та навички згідно освітньо-професійної програми (ОПП).

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «акушерство і гінекологія»:

- Інтерпретувати клінічну анатомію жіночих статевих органів та фізіологію репродуктивної системи.
- Ставити попередній діагноз основних гінекологічних захворювань, планувати обстеження та тактику ведення хворої.
- Визначати етіологічні та патогенетичні фактори основних захворювань жіночої репродуктивної системи.
- Визначати фактори, що впливають на планування сім'ї та розробляти заходи, спрямовані на раціональне планування сім'ї.
- Планувати тактику ведення вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду.
- Ставити попередній діагноз ускладнень вагітності, пологів та післяпологового періоду.
- Виконувати необхідні медичні маніпуляції.
- Планувати та надавати невідкладну допомогу при невідкладних станах в акушерстві і гінекології.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- перебіг фізіологічної та патологічної вагітності, пологів та післяпологового періоду;
- сучасні стандарти надання допомоги при невідкладній акушерській та гінекологічній патології;
- питання планування сім'ї.

вміти:

- проводити гінекологічне дослідження, здійснювати забір матеріалу для цитологічного, гістологічного і бактеріологічного дослідження та вміти їх інтерпретувати;
- встановлювати діагноз захворювання, проводити диференційну діагностику, терапію, профілактику та реабілітацію акушерських і гінекологічних хворих;
- збирати та оцінювати акушерський та гінекологічний анамнез;
- проводити зовнішнє та внутрішнє акушерське дослідження, оцінювати стан плода та новонародженого;
- надавати невідкладну допомогу при акушерській та гінекологічній патології.

1.3 Компетентності та результати навчання

Закладає основи формування студентами умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями вивчення акушерства та гінекології як самостійної дисципліни та можуть бути використані студентами для логічного обґрунтування діагнозу захворювання, проведення диференційної діагностики, терапії, профілактики та реабілітації хворих, вмінні надавати лікарську допомогу при невідкладних станах в роботі лікаря загальної практики.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Загальні:

ЗК 1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 3.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 4.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 5.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК 6.	Здатність приймати обґрунтовані рішення
ЗК 7.	Здатність працювати в команді.
ЗК 8.	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК 9.	Здатність спілкуватись іноземною мовою.
ЗК 10.	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК 11.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 12.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
ЗК 13.	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ЗК 14.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки, як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського(вільного демократичного)суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.
ЗК 15.	Здатність зберегти та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- Спеціальні (фахові, предметні) (ФК):

ФК 1.	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
ФК 2.	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
ФК 3.	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
ФК 4.	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.
ФК 5.	Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.
ФК 6.	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактиці захворювань.
ФК 7.	Здатність до діагностування невідкладних станів.
ФК 8.	Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.
ФК 9.	Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.

ФК 10.	Здатність до виконання медичних маніпуляцій.
ФК 11.	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ФК 12.	Здатність до визначення тактики ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду. Навички консультування з питань планування сім'ї та підбору метода контрацепції.
ФК 13.	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
ФК 15.	Здатність до проведення експертизи працездатності.
ФК 16.	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.
ФК 17.	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
ФК 18.	Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.

ФК 21.	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівці і нефахівців, зокрема до осіб, як навчаються.
ФК 23.	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.
ФК 24.	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ФК 25.	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1	2	3	4	5	6
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог					
Загальні компетентності					
1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань

			знання		
2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	Знати сучасні тенденції розвитку галузі та аналізувати їх	Вміти проводити аналіз професійної інформації, приймати обгрунтовані рішення, набувати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
3	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у діяльності	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обгрунтовують до фахівців та нефахівців	Відповісти за прийняття рішень у складних умовах
4	Знання та розуміння предметно галузі та розуміння професійної діяльності.	Знати принципи планування, знати вимоги щодо термінів проведення професійної діяльності.	Вміти послідовно виконувати професійну діяльність відповідності з вимогами до термінів виконання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату	Нести відповідальність за відповідний порядок і терміни проведення діяльності
5.	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Знати принципи планування, знати вимоги щодо термінів проведення дії в новій ситуації.	Вміти послідовно виконувати дію відповідності з вимогами до термінів виконання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату	Нести відповідальність за відповідний порядок і терміни проведення дії в новій ситуації.
6.	Здатність приймати обгрунтоване рішення	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Вміти приймати обгрунтоване рішення обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації що забезпечує прийняття рішення
7.	Здатність працювати в	Знати тактики та стратегії спілкування,	Вміти обирати способи та стратегії	Використовувати стратегії	Нести відповідальність

	команді	закони та способи комунікативної поведінки	спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	спілкування	ть за вибір та тактику способу комунікації
8.	Навички міжособистісної взаємодії	Знати закони та способи міжособистісної взаємодії	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для міжособистісної взаємодії	Використовувати навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації
9.	Здатність спілкуватись іноземною мовою.	Мати знання з іноземних мов	Вміти користуватись іноземними мовами для участі в конференціях та опрацюванні сучасної світової медичної літератури	Використовувати іноземні мови при спілкуванні з пацієнтами з інших країн	Відповідати за засвоєння іноземних мов

10.	Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології в професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
11.	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	Мати знання зі структури професійної діяльності	Вміти проводити аналіз інформації, вміти застосовувати опрацьовану інформацію.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь

1 2	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань	Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним при виконання своїх обов'язків	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань
1 3.	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.	Знати шляхи виконання поставлених завдань	Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним при виконання своїх обов'язків	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань
1 4.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки, як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського(вільного демократичного)суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.	Знати основи прав і свобод людини і громадянина України.	Вміти застосовувати основи прав і свобод людини і громадянина України.	Здатність донести до пацієнтів, членів їх родин, колег свою професійну позицію.	Нести відповідальність щодо виконання норм і принципів у професійній діяльності відповідно до прав і свобод людини і громадянина України.
1 5	Здатність зберегти та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного	Мати знання зі культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку	Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним при виконання своїх обов'язків	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності

	відпочинку та ведення здорового способу життя.	суспільства, техніки і технологій.			
--	--	------------------------------------	--	--	--

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

1.	Здатність збирати медичну інформацію у вагітної, роділлі, породіллі та аналізувати клінічні дані.	Знати можливі скарги і послідовність збору інформації про перебіг вагітності, пологів, післяпологового періоду, методики фізикального обстеження вагітної, роділлі, породіллі	Вміти послідовно зібрати інформацію зі слів пацієнтки та виконувати всі регламентовані методи обстеження у відповідній послідовності і оцінювати отримані результати	Здатність встановлювати міжособистісні зв'язки та зв'язок з пацієнткою під час об'єктивного обстеження	Нести відповідальність щодо виконання етичних та деонтологічних норм та правильність проведення та інтерпретацію отриманих результатів при об'єктивному обстеженні пацієнтки
2.	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.	Мати спеціалізовані знання з інтерпретації лабораторних та інструментальних досліджень	Вміти організувати забір та проведення лабораторних та інструментальних досліджень	Обґрунтовано інформувати та довести до пацієнтки висновки проведених лабораторних та інструментальних досліджень	Нести відповідальність за достовірність проведених лабораторних та інструментальних досліджень
3.	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.	Мати знання для встановлення правильного діагнозу	Вміти поставити діагноз на підставі даних анамнезу, лабораторних та інструментальних досліджень	Обґрунтовано інформувати та донести до пацієнтки та фахівців висновки щодо поставленого діагнозу	Нести відповідальність за поставлений попередній та клінічний діагноз
4.	Здатність до	Мати знання для призначення необхідного режиму праці та відпочинку	Вміти	Обґрунтовано інформувати та донести до пацієнтки необхідність	Нести

	визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань	при різних патологіях	призначити необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні захворювань	призначення режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювання	відповідальність за призначений режим праці та відпочинку при лікуванні захворювання
5.	Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань.	Мати знання для призначення необхідного характеру харчування при лікуванні захворювань	Вміти призначити необхідний характер харчування при лікуванні захворювань	Обґрунтовано ін формувати та донести до пацієнтки необхідність призначення лікувального харчування при лікуванні захворювання	Нести відповідальність за призначення харчування при лікуванні захворювання
6.	Здатність до визначення принципів та характеру відповідного лікування для вагітних, роділь, породіль	Мати спеціалізовані знання алгоритмів та схем лікування патологічних станів в акушерстві	Вміти вибирати необхідний комплекс лікувальних заходів у відповідності до захворювання	Обґрунтовано формувати та довести до пацієнтки та фахівців висновки про відповідний комплекс лікування хворої. Вміти записувати призначення у медичній документації	Нести відповідальність за вчасність і правильність вибору лікування пацієнтки
7.	Виявляти і оцінювати невідкладні стани в акушерстві	Мати знання про клінічні прояви та стадії розвитку гострих станів в акушерстві	Вміти виявляти і діагностувати невідкладні стани в акушерстві	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за своєчасне виявлення та оцінку невідкладного стану пацієнтки

8.	Здатність до визначення тактики та надання екстренної медичної допомоги.	Мати спеціалізовані знання для визначення тактики та надання екстренної медичної допомоги.	Вміти провести заходи по наданню екстренної медичної допомоги.	Обґрунтовано формулювати покази до надання екстренної медичної допомоги.	Нести відповідальність за якість надання екстренної медичної допомоги.
9.	Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.	Мати знання з особливостей проведення лікувально-евакуаційних заходів.	Вміти правильно та послідовно проводити лікувально-евакуаційних заходів.	Обґрунтовано формулювати необхідність проведення лікувально-евакуаційних заходів.	Нести відповідальність за організацію лікувально-евакуаційних заходів.
10.	Виконання медичних процедур і медичних маніпуляцій (провести клінічне обстеження молочних залоз, огляд в дзеркалах, бімануальне дослідження, взяття мазків для бактеріоскопічного та цитологічного досліджень, проведення пельвіометрії, виконання внутрішнього акушерського дослідження, вислуховування серцебиття плода, активне ведення III періоду пологів)	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи; знання алгоритмів виконання медичних маніпуляцій (провести клінічне обстеження молочних залоз, огляд в дзеркалах, бімануальне дослідження, взяття мазків для бактеріоскопічного, бактеріологічного та цитологічного досліджень, виконання внутрішнього акушерського дослідження, вислуховування серцебиття плода, активне ведення III	Вміти провести медичну процедуру чи виконати медичну маніпуляцію відповідно до алгоритмів	Обґрунтовано формулювати та довести до пацієнтки висновки щодо необхідності проведення тої чи іншої медичної процедури чи маніпуляції	Нести відповідальність за якість виконання медичних процедур та маніпуляцій

		періоду пологів)			
11.	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Мати спеціалізовані знання із розв'язування медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Вміти організувати розв'язання медичних проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	Вміти заповнювати відповідну медичну документацію, що звітує про розв'язання медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.	Нести відповідальність за застосовані методи розв'язання медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
12.	Здатність до визначення тактики ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду. Навички консультування з питань планування сім'ї, підбір методу контрацепції	Мати спеціалізовані знання про тактику ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду. Мати спеціалізовані знання про методи контрацепції для окремих категорій, населення; медичні критерії прийнятності ВООЗ для використання контрацепції	Вміти провести оцінку обраної тактики ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду Вміти провести оцінку пацієнтки, та необхідне обстеження перед використанням контрацептивного засобу; демонструвати вміння проведення консультування з питань планування сім'ї	Обґрунтовано довести правильність тактики ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду Формулювати та довести до пацієнтки, родичів та фахівців рекомендації щодо вибору методу контрацепції; надавати необхідну інформацію про зміни в організмі жінки під час використання контрацептивного засобу	Нести відповідальність за обрану тактику ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду Нести відповідальність за результати обстежень перед використанням контрацептивного засобу.

13.	Здатність до проведення санітарно-протиепідемічних заходів.	Мати знання для проведення санітарно-протиепідемічних заходів.	Вміти обирати тактику проведення санітарно-протиепідемічних заходів.	Вміти проводити санітарно-протиепідемічні заходи.	Нести відповідальність за проведення санітарно-протиепідемічних заходів.
15.	Здатність до проведення експертизи непрацездатності.	Мати знання для визначення тактики проведення експертизи непрацездатності..	Вміти обирати тактику проведення експертизи непрацездатності..	Обґрунтовано формулювати та довести до пацієнтки, родичів та фахівців необхідність проведення експертизи непрацездатності.	Нести відповідальність за своєчасне проведення експертизи непрацездатності.
16.	Здатність до ведення медичної документації.	Мати знання для заповнення медичної документації	Вміти вірно заповнювати медичну документацію	Вміти заповнювати відповідну медичну документацію	Нести відповідальність за своєчасну та правдиву інформацію
17.	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.	Мати знання для проведення оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.	Вміти обирати тактику для оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.	Вміти проводити заходи щодо оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.	Нести відповідальність за оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
18.	Здатність до проведення	Мати знання для проведення	Вміти обирати тактику	Вміти проводити заходи щодо	Нести відповідальність за проведення заходів щодо організації та інтеграції надання

	аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.	заходів щодо організації проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.	проведення заходів щодо організації проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги.	організації та проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги	медичної допомоги.
21.	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб які навчаються.	Мати знання для донесення власних знань, висновків та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб які навчаються.	Вміти обирати тактику донесення власних знань, висновків та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб які навчаються..	Обґрунтовано формулювати та довести власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб які навчаються.	Нести відповідальність за своєчасне донесення власних знань, висновків та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб які навчаються.
23.	Здатність розробляти і реалізовувати	Мати знання для розробки і реалізації наукових та прикладних проектів у сфері охорони здоров'я.	Вміти розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.	Обґрунтовано формулювати необхідність розроблених наукових та прикладних проектів у сфері охорони	Нести відповідальність за розроблені і реалізовані наукові та прикладні проекти у сфері охорони

	наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.			здоров'я.	здоров'я.
24.	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.	Мати знання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.	Вміти обирати етичні принципи при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.	Обґрунтовано формулювати етичні принципи при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.	Нести відповідальність за дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
25.	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.	Мати знання з професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.	Вміти дотримуватись професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.	Обґрунтовано формулювати принципи професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.	Нести відповідальність за професійну та академічну доброчесність, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії, заснованій на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини;
- застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності;
- дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки під час здійснення професійної діяльності;
- використовувати результати самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для вирішення типових завдань професійної діяльності;
- аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності;
- здійснювати професійне спілкування сучасною українською мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової направленості та перекладати іншомовні інформаційні джерела;

- дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, ефективно працювати у команді;
- аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН) для дисципліни:

ПРН 1.	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності.Вміти здійснювати професійну діяльність,що потребує оновлення та інтеграції знань.Нести відповідальність за професійний розвиток,здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПРН 2.	Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук,на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
ПРН 3.	Спеціалізовані концептуальні знання,що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень,критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
ПРН 4.	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми або синдроми(за списком 1);за стандартними методиками,використовуючи попередні дані анамнезу пацієнта,дані огляду,знання про людину,її органи та системи.Встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання(за списком 2).
ПРН 5.	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта,стан органів на систем організму,на пдставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу(за списком 4).враховуючи вік пацієнта.
ПРН 2	Оцінювати інформацію щодо діагнозу, застосовуючи стандартну процедуру на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень.
ПРН 6.	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного,додаткового обстеження,проведення диференційної діагностики,дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм,під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я(список 2).
ПРН 7	Призначати та аналізувати додаткові(обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні,функціональні та /або інструментальні)(за списком 4)пацієнтів із захворюваннями органів та систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань(за списком 2). Здійснювати диференційну діагностику захворювань. Встановлювати попередній та клінічний діагноз
ПРН 8	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
ПРН 9	Визначити характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
ПРН 10	Визначити необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами

ПРН 11	Визначати підхід, план та тактику ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами
ПРН 12	Проводити оцінку загального стану новонародженої дитини шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
ПРН 13	Проводити оцінку та моніторинг розвитку дитини, надавати рекомендації з вигодовування та особливостей харчування залежно від віку, організувати проведення профілактичних щеплень за календарем
ПРН 14	Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомоги при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування
ПРН 15	Організувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.
ПРН 16	Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.
ПРН 17	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм
ПРН 18	Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.
ПРН 20	Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної профілактики інфекційних захворювань.
ПРН 21	Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
ПРН 22	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.
ПРН 23	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.
ПРН 24	Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
ПРН 25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців
ПРН 27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.
ПРН 29	Планувати, організувати та проводити заходи зі специфічної профілактики інфекційних захворювань, в тому числі згідно з Національним календарем

профілактичних щеплень, як обов'язкових так і рекомендованих. Управляти залишками вакцин, організовувати додаткові вакцинальні кампанії, у т.ч. заходи з імунопрофілактики.

2.Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4,5 кредитів ЄКТС 135 годин.

Змістовий модуль 1. Патологічні стани репродуктивної системи у різні вікові періоди.

Конкретні цілі:

1. Визначати етіологічні та патогенетичні фактори основних захворювань жіночої репродуктивної системи.
2. Ставити попередній діагноз та проводити диференційний діагноз основних гінекологічних захворювань, планувати обстеження та тактику ведення хворої.
3. Надавати допомогу при невідкладних станах в гінекології. Скласти план обстеження гінекологічних хворих перед операцією.
4. Виконувати необхідні медичні маніпуляції.

Тема 1. Порушення менструальної функції в репродуктивному віці. Нейроендокринні синдроми.Фізіологічні та патологічні стани в перименопаузальному періоді.COVID-19-діагностика, тактика , ведення , профілактика, вплив на репродуктивне здоров'я жінки.Порушення менструальної функції в репродуктивному віці, нейроендокринні синдроми. Поняття перименопаузального періоду. Фізіологічні зміни в жіночих статевих органах в період перименопаузи. Патологічні стани в перименопаузальному періоді.Особливості перебігу та лікування жінок з COVID-19.

Тема 2. Доброякісні новоутворювання статевих органів жінки. Дисгормональні захворювання молочної залози. Ендометріоз.

Фонові та передракові захворювання статевих органів жінки. Злоякісні новоутворення.Доброякісні новоутворювання статевих органів жінки. Діагностика, лікування та профілактика.

Дисгормональні захворювання молочної залози. Сучасні методи діагностики, лікування та профілактики

Ендометріоз. Сучасні аспекти етіопатогенезу, діагностики, лікування, та профілактики ендометріозу.

Фонові та передракові захворювання статевих органів жінки. Злоякісні новоутворення статевих органів жінки. Сучасні методи діагностики, принципи лікування та профілактики.

Тема 3. Жіночі уrogenітальні запальні захворювання. Постконтактна профілактика інфекцій,що передаються статевим шляхом в умовах військових дій.Профілактика ВІЛ інфікування.Сучасні підходи до діагностики та лікування жіночих уrogenітальних запальних захворювань. Діагностика, лікування та профілактика захворювань, що передаються статевим шляхом. Постконтактна профілактика інфекцій,що передаються статевим шляхом в умовах військових дій.Профілактика ВІЛ-інфікування у медичних установах. Профілактика ризику зараження інфекціями, що передаються з кров'ю, та способи його зниження. Постконтактна профілактика.

Тема 4. Невідкладні стани в гінекології. Оперативні втручання в гінекології. Підготовка та післяопераційне ведення гінекологічних хворих при ургентних та планових оперативних втручаннях.

Сучасні підходи до діагностики та невідкладної допомоги при гострому животі. Сучасні підходи до діагностики та невідкладної допомоги при маткових кровотечах. Основні принципи та методи хірургічних втручань при невідкладних станах в гінекології. Травматичні пошкодження статевих органів. Клініка діагностика та лікування.

Диференційна діагностика з гострою хірургічною патологією (апендицит, кишкова непрохідність, холецистит, ниркова коліка, перфоративна виразка шлунка). Профілактика невідкладних станів в гінекології.

Показання, протипоказання, умови та види операцій на шийці матки; матці (консервативна міомектомія, дефундація матки, надпівхова ампутація матки, екстирпація матки), придатках матки, при

опущенні і випадінні жіночих статевих органів. Штучне перевивання вагітності в ранні та пізні терміни, показання, методи, ускладнення. Лікувально-діагностичні ендоскопічні методи в гінекології.

Особливості підготовки та післяопераційне ведення гінекологічних хворих при ургентних та планових оперативних втручаннях. Післяопераційні ускладнення та їх профілактика. Реабілітація після гінекологічних втручань.

Змістовий модуль 2: Неплідність у шлюбі. Планування сім'ї.

Конкретні цілі:

1. Визначати етіологічні та патогенетичні фактори основних захворювань жіночої репродуктивної системи, що призводять до неплодності.
2. Визначати попередній клінічний діагноз на підставі інтерпретації даних спеціального обстеження неплодної подружньої пари.
3. Проводити консультування щодо методів контрацепції відповідно до періодів життя та вибору конкретного методу контрацепції.
4. Визначити необхідне обстеження перед початком використання контрацептивного засобу.
5. Засвоїти використання медичних критеріїв прийнятності ВООЗ.

Тема 5. Сучасні аспекти планування сім'ї. Методи контрацепції. Медичні критерії прийнятності використання методів контрацепції ВООЗ. Неплідність. Медично-соціальне значення проблеми неплодності у шлюбі.

Етіопатогенетичні чинники розвитку неплодності. Обстеження подружньої пари при неплодному шлюбі. Сучасні принципи і методи лікування жіночої неплодності. Показання до застосування допоміжних репродуктивних технологій.

Консультування щодо вибору і використання методу контрацепції: етапи консультування. Методи контрацепції відповідно до періодів життя.

Сучасні методи контрацепції: класифікація, механізм дії, переваги, недоліки, необхідне обстеження перед початком використання, режим використання, побічні ефекти, інструкції для пацієнтки. Післяпологова та післяабортна контрацепція.

Медичні критерії прийнятності методів контрацепції ВООЗ: класифікація категорій, використання зведених таблиць. Методи контрацепції у жінок з ВІЛ.

Змістовий модуль 3: Фізіологічне акушерство.

Конкретні цілі:

1. Оцінювати стан вагітної, роділлі, породіллі, плода та новонародженого.
2. Планувати тактику ведення вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду, оцінювати перебіг періоду новонародженості.
3. Підбирати метод контрацепції в післяпологовому періоді.
4. Виконувати необхідні медичні маніпуляції.
5. Надавати акушерську допомогу вагітній, роділлі та породіллі.

Тема 6. Фізіологічна вагітність, пологи та післяпологовий період. Особливості спостереження за вагітними у військовий час. Перинатальна охорона плода. Фармакотерапія в акушерстві. Ведення фізіологічної вагітності, пологів та післяпологового періоду. Сучасні методи діагностики стану плода. Особливості спостереження за вагітними у військовий час. Особливості фармакотерапії в різні терміни вагітності та в післяпологовому періоді. Питання медичної етики і деонтології. Методи контрацепції в післяпологовому періоді.

Змістовий модуль 4: Патологічне акушерство. Перинатальна патологія.

Конкретні цілі:

1. Визначати особливості обстеження та лікування вагітних та породіль при патології вагітності та пологів.
2. Ставити попередній діагноз, проводити диференційний діагноз та планувати тактику ведення основних патологічних станів при вагітності, пологах та післяопераційному періоді.
3. Складати план профілактичних та реабілітаційних заходів у разі різних видів акушерської патології.
4. Володіти основними практичними навичками, щодо надання невідкладної допомоги при дистресі плода.

5. Виконувати необхідні медичні маніпуляції.
6. Надавати акушерську допомогу вагітній, роділлі та породіллі.

Тема 7. Плацентарна дисфункція, дистрес плода, затримка розвитку плода. Імунологічна несумісність крові матері та плода. Аномалії плідного яйця. Причини патології плаценти, класифікація, діагностика, тактика. Дистрес плода: етіологія, методи діагностики, тактика.

Затримка внутрішньоутробного розвитку плода: фактори ризику, форми, діагностика, Лікування та профілактика.

Імунологічна несумісність крові матері та плода: етіологія та патогенез, класифікація, клініка, лікування, профілактика.

Аномалії розвитку плідного яйця. Аномалії позазародкових елементів плідного яйця (плаценти, плідних оболонок і пупкового канатика). Трофобластичні захворювання (міхурцевий занесок). Багатоводдя і маловоддя: причини, клініка, тактика ведення вагітності та пологів, наслідки для плода і новонародженого.

Тема 8. Передчасне переривання вагітності. Переношування вагітності. Багатоплідна вагітність . Пологовий травматизм матері та плода. Сучасні підходи до діагностики та лікування пологових травм матері та плода. Причини мимовільного переривання вагітності в різні терміни. Класифікація, клініка, діагностика, лікування і профілактика мимовільного переривання вагітності. Загроза передчасних пологів: діагностика, лікування, акушерська тактика. Профілактика невиношування вагітності. Передчасні пологи. Переношування вагітності: діагностика, акушерська тактика.

Багатоплідна вагітність: типи близнюків, діагностика, ведення багатоплідної вагітності, ускладнення вагітності, особливості ведення пологів.

Пологовий травматизм матері та плода, класифікація. Сучасні підходи до діагностики та лікування пологових травм матері та плода. Особливості ведення вагітності та пологів у жінок з рубцем на матці. Профілактика акушерського травматизму.

Тема 9. Ранні гестози. Гіпертензивні розлади при вагітності. Преєклампсія. Еклампсія. Невідкладна допомога. Ранні гестози: класифікація, клініка, діагностика, лікування. Гіпертензивні розлади під час вагітності. Преєклампсія: патогенез, класифікація, діагностика, клініка, лікування, тактика, профілактика. Еклампсія: клініка, діагностика, ускладнення, невідкладна допомога, тактика ведення. Рідкісні форми гестозів.

Тема 10. Оперативні втручання в акушерстві. Кровотечі під час вагітності, в пологах та в післяпологовому періоді. Геморагічний шок. ДВЗ-синдром. Невідкладні стани в акушерстві. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві. Показання, протипоказання, умови та підготовка до оперативних втручань при вагінальному та абдомінальному розродженні в акушерстві. Основні етапи акушерських операцій. Знеболювання операцій. Інструментарій. Асептика та антисептика. Ведення післяопераційного періоду.

Кровотечі під час вагітності, в пологах та в післяпологовому періоді. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Алгоритм дій лікаря та методи боротьби з кровотечею. Геморагічний шок. ДВЗ-синдром. Сучасні підходи до інфузійно-трансфузійної та інтенсивної терапії і реанімації при кровотечах в акушерстві.

Тема 11. Вагітність і пологи при екстрагенітальних захворюваннях.

Гостра хірургічна патологія і вагітність. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ. COVID-19 у вагітних. Перинатальні інфекції.

Вагітність і пологи при захворюваннях серцево-судинної системи (вадах серця, гіпертонічній хворобі, артеріальній гіпотензії); хворобах органів сечовидільної системи; печінки та жовчного міхура; хворобах кровотворних органів; органів дихання; органів травної системи; ендокринної системи; нервової системи; органів зору; гострих та хронічних інфекційних хворобах, туберкульозу. Перебіг вагітності і пологів при гінекологічних захворюваннях. Особливості перебігу та тактика ведення при гострій хірургічній патології.

Принципи ведення вагітності і пологів у жінок з ВІЛ. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ. COVID-19 у вагітних.

Перинатальні інфекції у вагітних: клінічний перебіг, діагностика, тактика ведення, лікування, профілактика.

3. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ Акушерство та гінекологія

Тема	Лекції	Пр. зан.	СРС
Змістовий модуль 1. Патологічні стани репродуктивної системи у різні вікові періоди			
Тема 1. Порушення менструальної функції в репродуктивному віці. Нейроендокринні синдроми. Фізіологічні та патологічні стани в перименопаузальному періоді. COVID-19-діагностика, тактика ведення, лікування, вплив на репродуктивне здоров'я жінки.		6	6
Тема 2. Доброякісні новоутворювання статевих органів жінки. Дисгормональні захворювання молочної залози. Ендометріоз. Фонові та передракові захворювання статевих органів жінки. Злоякісні новоутворювання.		6	6
Тема 3. Жіночі уrogenітальні запальні захворювання. Постконтактна профілактика інфекцій, що передаються статевим шляхом в умовах військових дій. Профілактика ВІЛ інфікування. Профілактика ВІЛ інфікування.		6	6
Тема 4. Невідкладні стани в гінекології. Оперативні втручання в гінекології. Підготовка та післяопераційне ведення гінекологічних хворих при ургентних та планових оперативних втручаннях.		6	6
Змістовий модуль 2. Неплідність у шлюбі. Планування сім'ї.			
Тема 5. Сучасні аспекти планування сім'ї. Методи контрацепції. Медичні критерії прийнятності використання методів контрацепції ВООЗ. Неплідність		6	6
Змістовий модуль 3. Фізіологічне акушерство.			
Тема 6. Фізіологічна вагітність, пологи та післяпологовий період. Особливості спостереження за вагітними у військовий час. Перинатальна охорона плода. Фармакотерапія в акушерстві.		6	6
Змістовий модуль 4. Патологія вагітності та пологів. Перинатальна патологія			
Тема 7. Плацентарна дисфункція, дистрес плода, затримка розвитку плода. Імунологічна несумісність крові матері та плода. Аномалії плідного яйця.		6	6
Тема 8. Передчасне переривання вагітності. Переношування вагітності. Багатоплідна вагітність. Пологовий травматизм матері та плода. Сучасні підходи до діагностики та лікування пологових травм матері та плода.		6	6
Тема 9. Ранні гестози. Гіпертензивні розлади при вагітності. Преєклампсія. Еклампсія. Невідкладна допомога.		7	6
Тема 10. Оперативні втручання в акушерстві. Кровотечі під час вагітності, в пологах та в післяпологовому періоді. Геморагічний шок. ДВЗ-синдром. Невідкладні стани в акушерстві. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві.		7	7
Тема 11. Вагітність і пологи при екстрагенітальних захворюваннях. Гостра хірургічна патологія і вагітність. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ. Перинатальні інфекції.		6	6

COVID-19 у вагітних.			
Всього: кредитів ECTS – 4,5; годин – 135; з них:		68	67

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
Акушерство і гінекологія

№ п/п	Тема	К-ть годин
1.	Порушення менструальної функції в репродуктивному віці. Нейроендокринні синдроми. Фізіологічні та патологічні стани в перименопаузальному періоді. COVID-19-діагностика, тактика ведення, лікування, вплив на репродуктивне здоров'я жінки.	6
2.	Доброякісні новоутворювання статевих органів жінки. Дисгормональні захворювання молочної залози. Ендометриоз. Фонові та передракові захворювання статевих органів жінки. Злоякісні новоутворювання.	6
3.	Жіночі уrogenітальні запальні захворювання. Постконтактна профілактика інфекцій, що передаються статевим шляхом в умовах військових дій. Профілактика ВІЛ інфікування. Профілактика ВІЛ інфікування.	6
4.	Невідкладні стани в гінекології. Оперативні втручання в гінекології. Підготовка та післяопераційне ведення гінекологічних хворих при ургентних та планових оперативних втручаннях.	6
5.	Неплідність. Сучасні аспекти планування сім'ї. Методи контрацепції. Медичні критерії прийнятності використання методів контрацепції ВООЗ.	6
6.	Фізіологічна вагітність, пологи та післяпологовий період. Особливості спостереження за вагітними у військовий час. Перинатальна охорона плода. Фармакотерапія в акушерстві.	6
7.	Плацентарна дисфункція, затримка розвитку плода, дистрес плода. Імунологічна несумісність крові матері та плода. Аномалії плідного яйця.	6
8.	Передчасне переривання вагітності. Переношування вагітності. Багатоплідна вагітність. Пологовий травматизм матері та плода. Сучасні підходи до діагностики та лікування пологових травм матері та плода.	6
9.	Ранні гестози. Гіпертонічні розлади при вагітності. Прееклампсія. Еклампсія. Невідкладна допомога.	7
10.	Оперативні втручання в акушерстві. Кровотечі під час вагітності, в пологах та в післяпологовому періоді. Геморагічний шок. ДВЗ-синдром. Інтенсивна терапія і реанімація при кровотечах в акушерстві. Невідкладні стани в акушерстві.	7
11.	Вагітність і пологи при екстрагенітальних захворюваннях. Гостра хірургічна патологія і вагітність. Профілактика вертикальної трансмісії ВІЛ. Перинатальні інфекції. COVID-19 у вагітних.	6
	Всього	68

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
Акушерство і гінекологія

№ п/п	Види СРС	К-ть годин	Види контролю
1.	Анатомія і фізіологія жіночих статевих органів. Нейроендокринна регуляція менструального циклу. Методи обстеження в гінекології.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Обстеження молочних залоз. Гістологічна класифікація пухлин яєчників. Фактори ризику виникнення злоякісних новоутворень.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
3.	Мікроекосистема піхви у різні періоди життя. Специфічні та неспецифічні запальні захворювання жіночих статевих органів: алгоритми діагностики.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
4.	Диференційна діагностика «гострого живота».	6	Поточний контроль на практичних заняттях
5.	Контрацепція у підлітків, в репродуктивному віці, післяабортна та екстренна.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
6.	Жіночий таз, площини, розміри. Зовнішнє обстеження вагітної. Фармакотерапія під час вагітності та лактації. Партограма.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
7.	Оцінка КТГ та БПП. Тератогенна дія ліків. Аномалії пологової діяльності, тактика.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
8.	Різновиди вузьких тазів, біомеханізм пологів при різних варіантах передлежання та вставлення голівки.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
9.	Діагностичні критерії та алгоритм дій при тяжкій преeklampsії. Невідкладна допомога при eklampsії.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
10.	Кесарів розтин, техніка виконання. Умови, покази, категорії ургентності. Лапароскопічні втручання під час вагітності. Загальні принципи надання хірургічної допомоги вагітним. Септичні післяпологові захворювання.	6	Поточний контроль на практичних заняттях
11.	Ступені акушерського ризику при екстрагенітальній патології Апендицит і вагітність. Гострий панкреатит і вагітність. COVID-19 у вагітних. Особливості надання акушерської допомоги в умовах військових дій.	7	Поточний контроль на практичних заняттях
	Всього	67	

Індивідуальні завдання- написання історії пологів та історії гінекологічних хворих не заплановане навчальним робочим планом на 6 курсі .

8.Методи навчання У вивченні дисципліни «Акушерство і гінекологія» використовуються традиційні методи навчання: словесні, наочні, практичні; а також методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький метод. Методами контролю, як методами навчання, є контроль викладачем, самоконтроль, взаємоконтроль . Для передачі та засвоєння знань під час лекційних занять використовується мультимедійний супровід та табличний фонд кафедри. Для передачі та засвоєння

знань, умінь і навичок на практичних заняттях використовуються навчальні посібники, методичні рекомендації за темою заняття, методичні матеріали, муляжі, демонстрація прозірок, інструменти для відпрацювання практичних навичок, ситуаційні задачі. На кожному занятті передбачається перегляд навчальних фільмів. Самостійна робота студентів передбачає підготовку до практичних занять та опрацювання окремих тем, що є частиною практичних занять або винесених на самостійне вивчення. Для цього розроблені навчальні посібники, методичні рекомендації тощо. Усі необхідні матеріали (тези та презентації лекцій, методичні розробки, нормативні документи) представлені на інформаційній платформі ЛНМУ імені Данила Галицького MISA.

9.Методи контролю.

Види контролю - поточний і підсумковий.

Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану: залік.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів надається перевага стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, розв'язуванню ситуаційних задач, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Оцінювання поточної навчальної діяльності: Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має право отримати оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності включати контроль теоретичної і практичної підготовки.

Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності студента

Знання студентів оцінюють як з теоретичної, так із практичної підготовки за такими критеріями:

Відмінно («5») – Студент правильно відповів на 90-100% тестів формату А. Правильно, чітко логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання поточної теми, включно з питаннями лекційного курсу та самостійної роботи. Тісно пов'язує теорію з практикою і правильно виконує практичну роботу із написанням висновку за отриманими результатами. Вільно читає результати лабораторних досліджень, вирішує ситуаційні задачі підвищеної складності, вміє узагальнювати матеріал, володіє методами лабораторних досліджень у необхідному обсязі.

Добре («4») - Студент правильно відповів на 70-89% тестів формату А. Правильно, і по суті відповідає на стандартизовані питання поточної теми, лекційного курсу і самостійної роботи. Демонструє виконання (знання) практичних навичок. Правильно використовує теоритичні знання при вирішенні практичних завдань. Вміє вирішувати легкі і середньої складності ситуаційні задачі. Володіє необхідними практичними навиками і прийомами їх виконання в обсязі, що перевищує необхідний мінімум.

Задовільно («3») – Студент правильно відповів на 50-69% тестів формату А. Неповно, за допомогою додаткових питань, відповідає на стандартизовані питання поточної діяльності, лекційного курсу та самостійної роботи. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації практичних навичок, студент робить помилки. Студент вирішує лише найлегші задачі, володіє лише обов'язковим мінімумом методів дослідження.

Незадовільно («2») - Студент правильно відповів на менше 50% тестів формату А. Не знає матеріалу поточної теми, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові запитання, не розуміє змісту матеріалу. Під час відповіді і демонстрації практичних навичок робить значні, грубі помилки.

12.Схема нарахування балів та розподіл балів, які отримують студенти:

Для дисциплін формою підсумкового контролю яких є залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність за семестр становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність за семестр становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни. Шляхом обчислення середнього арифметичного (CA), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатопрофільною шкалою таким чином:

$$X=CA*200/5$$

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (підсумковий контроль-залік)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4,47	179	3,94	158	3,42	137
4,97	199	4,45	178	3,92	157	3,4	136
4,95	198	4,42	177	3,89	156	3,37	135
4,92	197	4,4	176	3,87	155	3,35	134
4,9	196	4,37	175	3,84	154	3,32	133
4,87	195	4,35	174	3,82	153	3,3	132
4,85	194	4,32	173	3,79	152	3,27	131
4,82	193	4,3	172	3,77	151	3,25	130
4,8	192	4,27	171	3,74	150	3,22	129
4,77	191	4,24	170	3,72	149	3,2	128
4,75	190	4,22	169	3,7	148	3,17	127
4,72	189	4,19	168	3,67	147	3,15	126
4,7	188	4,17	167	3,65	146	3,12	125
4,67	187	4,14	166	3,62	145	3,1	124
4,65	186	4,12	165	3,6	144	3,07	123
4,62	185	4,09	164	3,57	143	3,05	122
4,6	184	4,07	163	3,55	142	3,02	121
4,57	183	4,04	162	3,52	141	3	120
4,55	182	4,02	161	3,5	140	Менше 3	Недостатньо
4,52	181	3,99	160	3,47	139		
4,5	180	3,97	159	3,45	138		

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється на підсумковому контролі.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні та на окремих його завершених етапах за національною шкалою та шкалою ECTS. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію студента.

Семестровий залік-це форма підсумкового контролю,що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних,семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік з дисципліни проводиться по закінченню її вивчення,до початку екзаменаційної сесії.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
-------------	-----------------------

A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться деканатами або іншим структурним підрозділом за рішенням вченої ради навчальним відділом для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни. Ранжування студентів - громадян іноземних держав рекомендовано за рішенням вченої ради проводити в одному масиві зі студентами - громадянами України, які навчаються за тією ж спеціальністю. За дозволом ректора студент може підвищити оцінку з дисципліни шляхом перескладання підсумкового контролю (не більше трьох разів за весь період навчання). Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ЄКТС у традиційну чотирибальну шкалу НЕ конвертується, оскільки шкала ЄКТС та чотирибальна шкала є незалежними.

Багатобальна та чотирибальна шкали характеризують фактичну успішність кожного студента із засвоєння навчальної дисципліни. Шкала ЄКТС є відносною, порівняльною, рейтинговою, яка встановлює належність студента до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Тому оцінка «А» за шкалою не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» - оцінці «добре» тощо. Як правило, при конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ЄКТС не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

13. Методичне забезпечення

Навчальний контент:

- конспект або розширений план лекцій
- плани практичних занять
- завдання для самостійного роботи
- методичні вказівки/рекомендації для студентів і викладачів
- алгоритми лікування та надання невідкладної допомоги (відповідно до стандартів доказової медицини)
- алгоритми виконання практичок навичок, медичних маніпуляцій, відеофільми
- результати лабораторних та інструментальних методів досліджень
- муляжі, фантоми тощо
- симулятори, електронні довідники, комп'ютери з відповідним інформаційним забезпеченням
- питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю.

14. Рекомендована література

Основна

1. Акушерство і гінекологія (у 2-х книгах): підручник (за ред. Грищенко В.І., Щербини М.О., Венцківський Б.М.)// Книга I Акушерство.-К.: Медицина, 2020.- 424 с.; Книга II Гінекологія. - К. Медицина, 2020.- 376 с.

2. Акушерство: підручник (за ред. Б.М. Венцківського, Г.К. Степанківської, В.П. Лакатоша).- К.: ВСВ Медицина, 2012.- 648 с.
3. Гінекологія: підручник (за ред. Б.М. Венцківського, Г.К. Степанківської, М.Є. Яроцького).- К.: ВСВ Медицина, 2012.- 352 с.
4. Запорожан В.М., Чайка В.К., Маркін Л.Б. та ін. Акушерство і гінекологія (у 4-х томах): національний підручник: 2013.-Т1; Акушерство/-К.: ВСВ» Медицина»-1032с.
5. Запорожан В.М., Чайка В.К., Маркін Л.Б. Акушерство і гінекологія (у 4-х томах): національний підручник: 2014;-Т3; Неоперативна гінекологія/-К.: ВСВ» Медицина»-928с.
6. Запорожан В.М., Чайка В.К., Маркін Л.Б. Акушерство і гінекологія (у 4-х томах): національний підручник: 2014;-Т4; Оперативна гінекологія/-К.: ВСВ» Медицина»-696с.
7. Obstetrics: підручник англійською мовою (edited by Academics of NAS of Ukraine prof. V. I. Gryshchenko, prof. M. O. Shcherbina).- К.: AUSMEDICINE PUBLISHING, 2018.-392р.
8. Gynecology: підручник англійською мовою (edited by Academics of NAS of Ukraine prof. V. I. Gryshchenko, prof. M. O. Shcherbina).- К.: AUSMEDICINE PUBLISHING, 2018.-391р.
9. Pragmatic obstetrics and gynecology: підручник англійською мовою Markin L. B., Zimenkovsky A. B., Podolskyi Vol. V. and other, LNMU name after Danylo Halytsky, 2021.-236р.
10. Williams Obstetrics by F. Gary Cunningham. 25th edition: 2018-McGraw-Hill Education.-1344р.
11. Williams Gynecology, Fourth Edition. Barbara L. Hoffman; John O. Schorge; Karen D. Bradshaw and other,- 2020.-McGraw-Hill Education.-450р.
12. Obstetrics: підручник англійською мовою (edit by I. B. Ventskivska).- К.: Medicine, 2008.-334 p.
13. Gynecology: підручник англійською мовою (edit by I. B. Ventskivska).- К.: Medicine, 2010.-160 p.
14. Вдовиченко Ю.П., Татарчук Т.Ф. та ін. Гінекологія дитячого і підліткового віку. Київ: Медицина.- 2012.

Додаткова

1. Медведь В.І. Вибрані лекції з екстрагенітальної патології вагітних. - К., 2010.- 239 с.
2. Невідкладні стани в акушерстві: навчальний посібник (Венцківський Б.М., Камінський В.В., Грищенко В.І. та ін.).- К.: Золоті ворота, 2010.-246 с.
3. Гінекологія дитячого і підліткового віку: підручник (ВНЗ ІV р.а.)/І.Б. Вовк, Р.М. Абабкова, О.А. Андрієць. 2011- «Медицина»-424с.
4. Запорожан В.М., Міщенко В.П. Акушерська патологія: атлас, навчальний посібник. - Одеса: Одеський медуніверситет, 2005.- 292 с.
5. Запорожан В.М., Цегельський М.Р. Гінекологічна патологія: атлас, навчальний посібник. - Одеса: Одеський медуніверситет, 2002
6. Запорожан В.М. Оперативна гінекологія: навчальний посібник. - Одеса: Одеський медуніверситет, 2006.- 292 с.
7. Клінічні аспекти сучасної перинатології: навчально-методичний посібник (за ред. Вдовиченко Ю.П.).- К., 2005.
8. Методи контрацепції відповідно до періодів життя: навчальний посібник.- К., 2013.- 255 с.
9. Норвітц Еррол Р., Шордж Джон О. Наглядные акушерство и гинекология (перевод с английского).- М.: ГЭОТАР - МЕД, 2003.-141 с.
10. Патологічне акушерство: навчальний посібник (Венцківський Б.М., Камінський В.В., Грищенко В.В. та ін.).- К.: Чайка-Всесвіт, 2009.-300 с.
11. Пашенко С.М., Резніченко Г.І., Волошин М.А. Діагностика та лікування хворих на дисгормональні захворювання молочних залоз: Запоріжжя: Просвіта, 2011.-152 с.
12. Сучасні аспекти планування сім'ї: навчальний посібник.- К., 2012.-307с.
13. Гуркин Ю. А., Л. Б. Маркин, Э. Б. Яковлева. [Детская гинекология - справочник](#), 2004. - 480 с.
14. Бохман Я.В. Руководство по онкогинекологии. СПб.: Фолиант, 2002. – 542 с.
15. Дубоссарская З.М., Дубоссарская Ю.А. Репродуктивная эндокринология: учебно-методическое пособие.- Д.: Лира ЛТД, 2008.-416 с.
16. Татарчук Т. Ф., Сольский Я. П. Эндокринная гинекология, 2003
17. Essential Antenatal, Perinatal and Postpartum Care. WHO EURO, Copenhagen, 2003

18. Pregnancy, Childbirth, Postpartum and Newborn Care: A guide for essential practice. WHO, Geneva, 2006
19. Михель фон Вольфф, Путь Штруте. Гинекологическая эндокринология и репродуктивная медицина. 2016. - 512 с.
20. Маркін Л.Б., Шахова О.В. та співавт. Мала студентська енциклопедія з акушерства та гінекології. – 2014. – Львів, Посвіта.
21. Профілактика передачі ВІЛ від матері до дитини: клініч. посіб./ за ред. Н.Г. Гойди, Н.Я. Жилки. - 2-е вид., доп. - К., 2008. - 222 с.
22. Діючі «Клінічні протоколи» затверджені наказом МОЗ України з акушерства і гінекології

15. Інформаційні ресурси

Сервіс дистанційного навчання мiса <http://misa.meduniv.lviv.ua/course/view.php?id=743>